

Ο Joseph Stiglitz αποδεικνύει ότι η αναστολή αποπληρωμής του χρέους μπορεί να είναι ευεργετική σε μια χώρα και στο πληθυσμό της

του **Ερίκ Τουσέν***

Από τότε που η Ευρωπαϊκή Ένωση πλήττεται κατά μέτωπο από τη κρίση του χρέους και πολλές χώρες στραγγαλίζονται από τους πιστωτές, εμφανίζεται στον ορίζοντα η προοπτική της παύσης πληρωμών. Η πλειοψηφία δεξιών και αριστερών οικονομολόγων εκτιμά ότι πρέπει να αποφευχθεί η διακοπή εξόφλησης του χρέους. Οι πιστώσεις που χορηγήθηκαν επειγόντως από τη Τρόικα στην Ελλάδα (Μάης 2010), στην Ιρλανδία (Νοέμβρης 2010), στη Πορτογαλία (Μάης 2011) και στη Κύπρο (Μάρτης 2013) χορηγήθηκαν με το πρόσχημα ότι έπρεπε να αποφευχθεί η στάση πληρωμών που θα είχε, όπως έλεγαν, καταστροφικές συνέπειες για τους πληθυσμούς των παραπάνω χωρών. Ωστόσο, βρίσκουμε σε πολλές οικονομικές έρευνες ισχυρά επιχειρήματα υπέρ της απόφασης αναστολής της αποπληρωμής του χρέους. Επιπλέον, σήμερα, είναι δύσκολο να αρνηθούμε ότι οι όροι που συνδέονται με αυτές τις πιστώσεις συνδυαζόμενοι με την αύξηση του χρέους έχουν δραματικές συνέπειες για τους λαούς, αρχής γενομένης από τον ελληνικό λαό. Έχει έλθει λοιπόν η ώρα να κατανοήσουμε ότι η αναστολή της αποπληρωμής του χρέους μπορεί να αποτελέσει μια δίκαιη επιλογή.

Ο Τζόζεφ Στίγκλιτς, βραβείο της Σουηδικής Τράπεζας για τις οικονομικές επιστήμες στη μνήμη του Άλφρεντ Νόμπελ το 2001, πρόεδρος του συμβουλίου οικονομολόγων του προέδρου Μπιλ Κλίντον από το 1995 μέχρι το 1997, κύριος οικονομολόγος και αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας από το 1997 μέχρι το 2000, προσφέρει ισχυρά επιχειρήματα σε εκείνους που πρεσβεύουν την αναστολή της αποπληρωμής των δημόσιων χρεών. Σε ένα συλλογικό βιβλίο (1) που δημοσιεύτηκε το 2010 από το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, υποστηρίζει ότι η Ρωσία το 1998 και η Αργεντινή κατά τη δεκαετία του 2000 απέδειξαν ότι η μονομερής αναστολή της αποπληρωμής του χρέους μπορεί να αποδειχθεί ευεργετική για τις χώρες που παίρνουν αυτή την απόφαση: «Τόσο η θεωρία όσο και η πρακτική βεβαιώνουν ότι η απειλή περί κλεισίματος της στρόφιγγας ήταν πιθανόν υπερβολική» (σελ. 48).

Όταν μια χώρα πετυχαίνει να επιβάλει μείωση του χρέους στους πιστωτές της και ανακυκλώνει τα ποσά που προορίζονταν προηγουμένως στην αποπληρωμή για να χρηματοδοτήσει μια επεκτατική φορολογική πολιτική, αυτό δίνει θετικά αποτελέσματα: «Σε αυτό το σενάριο, ο αριθμός των ντόπιων επιχειρήσεων που χρεοκοπούν μειώνεται τόσο επειδή τα τοπικά επιτόκια είναι χαμηλότερα από εκείνα που θα υπήρχαν αν η χώρα είχε συνεχίσει να αποπληρώνει το χρέος της (2) όσο και επειδή βελτιώνεται η γενική οικονομική κατάσταση. Καθώς ενισχύεται η οικονομία, τα φορολογικά έσοδα αυξάνονται, γεγονός που βελτιώνει ακόμα περισσότερο το δημοσιονομικό περιθώριο της κυβέρνησης. (...) Όλα αυτά σημαίνουν ότι η χρηματοπιστωτική θέση της κυβέρνησης ενισχύεται, καθιστώντας περισσότερο (και όχι λιγότερο) πιθανό το γεγονός να θέλουν οι πιστωτές να χορηγήσουν και πάλι δάνεια.» (σελ. 48) Και προσθέτει: «Εμπειρικά, υπάρχουν ελάχιστες αποδείξεις ότι η ιδέα μιας στάσης πληρωμών προκαλεί μια μακρά περίοδο αποκλεισμού από τη πρόσβαση στις χρηματαγορές. Η Ρωσία μπόρεσε να δανειστεί και πάλι από τις χρηματαγορές δυο χρόνια μετά από τη στάση πληρωμών της που είχε αποφασιστεί μονομερώς, και χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με τους πιστωτές. (...) Κατά συνέπεια, η απειλή να δούμε τη στρόφιγγα

των πιστώσεων να κλείνει δεν είναι πραγματική» (σελ.49)

2015-01-29 03 Stiglitz 2 Κατά τον Τζόζεφ Στίγκλιτς, υπάρχουν ορισμένοι που πιστεύουν ότι ένας από τους κεντρικούς ρόλους του ΔΝΤ είναι να επιβάλει το υψηλότερο δυνατό τίμημα στις χώρες που θα ήθελαν να κάνουν στάση πληρωμών, και είναι πολλές οι χώρες που συμπεριφέρονται σαν να πίστευαν αυτή την απειλή. Εκτιμά ότι παίρνουν λάθος δρόμο: «Το γεγονός ότι η Αργεντινή τα πήγε τόσο καλά μετά από τη στάση πληρωμών της, και χωρίς να έχει την υποστήριξη του ΔΝΤ (ή ίσως επειδή δεν είχε την υποστήριξη του ΔΝΤ), μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή αυτής της δοξασίας» (σελ. 49).

Θέτει επίσης ξεκάθαρα υπό αμφισβήτηση τους τραπεζίτες και λοιπούς πιστωτές που έχουν χορηγήσει μαζικά δάνεια χωρίς να έχουν εξακριβώσει σοβαρά τη φερεγγυότητα των χωρών που δανείζονταν ή, ακόμα χειρότερα, που δάνεισαν γνωρίζοντας θαυμάσια ότι το ρίσκο στάσης πληρωμών ήταν πολύ υψηλό. Προσθέτει ότι, επειδή οι δανειστές απαιτούν από κάποιες χώρες υψηλά επιτόκια εξαιτίας των ρίσκων που αναλαμβάνουν, είναι εντελώς φυσιολογικό να αντιμετωπίζουν απώλειες που οφείλονται σε μια διαγραφή του χρέους. Αυτοί οι δανειστές δεν είχαν παρά να χρησιμοποιήσουν τα υψηλά επιτόκια που εισέπρατταν ως πρόβλεψη για δυνατούς κινδύνους. Καταγγέλλει επίσης τα «αρπακτικά» δάνεια που οι τραπεζίτες χορήγησαν ελαφρά τη καρδιά στις χρεωμένες χώρες (σελ.55).

Συμπερασματικά, ο Στίγκλιτς πρεσβεύει ότι οι δανειστές πρέπει να αναλαμβάνουν τα ρίσκα που παίρνουν (σελ. 61). Στο τέλος της συμβολής του, εκτιμά ότι οι χώρες που παίρνουν το δρόμο της στάσης πληρωμών ή της επαναδιαπραγμάτευσης με στόχο να πετύχουν μια απομείωση του χρέους θα χρειαστούν να επιβάλλουν ένα προσωρινό έλεγχο των συναλλαγών και/ή φόρους προκειμένου να αποθαρρύνουν τη φυγή κεφαλαίων (σελ.60). Υιοθετεί τη θεωρία του απεχθούς χρέους και δηλώνει ότι αυτό πρέπει να ακυρωθεί (σελ. 61). (3)

Και άλλοι οικονομολόγοι λένε τα ίδια με τον Τζόζεφ Στίγκλιτς

Ο Στίγκλιτς δεν είναι ο μόνος που υπερασπίζεται αυτή τη θέση. Σε ένα άρθρο δημοσιευμένο στο Journal of Development Economics (4) με τίτλο «The elusive costs of sovereign defaults», ο Eduardo Levy Yeyati και ο Ugo Panizza, δυο οικονομολόγοι που εργάστηκαν για τη Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, παρουσιάζουν τα συμπεράσματα των εμπειριστατωμένων ερευνών τους σχετικά με τις στάσεις πληρωμών σε καμιά σαρανταριά χώρες. Ένα από τα κύρια συμπεράσματά τους είναι το ακόλουθο: «Οι περίοδοι στάσης πληρωμών σημαδεύουν την αρχή της οικονομικής ανάκαμψης». (5) Δεν θα μπορούσαμε να το πούμε καλύτερα.

Σημειώσεις

(1) Herman, Barry; Ocampo, José Antonio; Spiegel, Shari, 2010, Overcoming Developing Country Debt Crises OUP Oxford, Oxford, 2010.

(2) Πράγματι, ένας από τους όρους που βάζει το ΔΝΤ όταν έρχεται να βοηθήσει μια χώρα στο χείλος της στάσης πληρωμών είναι να αυξήσει τα τοπικά επιτόκια. Αν μια χώρα δεν σεβαστεί τους όρους του ΔΝΤ, τότε μπορεί αντίθετα να μειώσει τα επιτόκια προκειμένου να αποφύγει όσο είναι δυνατό τις χρεοκοπίες επιχειρήσεων.

(3) Ο Τζόζεφ Στίγκλιτς υπερασπίστηκε αυτή τη θέση πολλές φορές στη διάρκεια των δέκα τελευταίων χρόνων. Βλέπε ειδικά το βιβλίο του «Η μεγάλη αυταπάτη», εκδόσεις Λιβάνη-Νέα Σύνορα.

(4) Journal of Development Economics 94 (2011), σελ. 95-105.

(5) «Default episodes mark the beginning of the economic recovery».

*Ο Eric Toussaint είναι πρόεδρος του βελγικού τμήματος της Επιτροπής για την Ακύρωση του Χρέους του

Τρίτου Κόσμου (CADTM), μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου της ΑΤΤΑC Γαλλίας, και του Διεθνούς Συμβουλίου του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ. Είναι διδάκτωρ πολιτικών επιστημών των πανεπιστημίων της Λιέγης και του Παρισιού VIII. Έχει γράψει δεκάδες βιβλία που έχουν μεταφραστεί σε δεκάδες γλώσσες και έχουν εκδοθεί σε άλλες τόσες χώρες.

Μετάφραση: Γιώργος Μητραλιάς

contra-xreos.gr